

DNEVNE VESTI

Plemenit dar načelnika vlade

Nj. eks. načelnik vlade je poslal Nj. eks. tržaškemu prefektu znesek 3000 lir za družino občinskega stražnika Josipa Cerkenika od pok. Antona, kateri je bil umorjen v Skocijanu pri Divači ob znanih okoliščinah.

Nov val vročine

Nov val vročine je začel pritiskati zadnje dni na vso deželo. Dež, ki je padel pred osmi dni, je ostal popolnoma osamljen. Ni se izkazal to pot o ni znani tržaški rek, ki pravi, da prvi avgustov dež ohladi log in breg, da torej napravi konec veliki poletni vročini. Soince pripeka marveč dalje kot v juniju in juliju in če ne bo kmalu izdatnega dežja, bo avgustova suša uničila po nekaterih krajih tudi vsak up v jesenske pridelke.

Množijo se tudi glasovi iz več krajev na Krasu o resnem pomankanju vode, medtem ko moramo z zadovoljstvom zabeležiti, da ni k sreči nikakih dopisov, ki bi govorili o boleznih, katere tako rade spremljajo slične vremenske nezdore in izjeme, kot jih doživljamo v letošnjem poletju.

Nemške šole na Poljskem

V zadnjem času se opaža v nemških listih živa gonja proti Poljski, kateri očita, da nemške šole nasilno spreminja v poljske.

Ako se z objektivnim očesom premetri položaj nemških manjšinskih šol na Poljskem, in sicer v poznanskem, šlezjskem, pomorjanskem in gornješlezjskem vodstvu, se dobi naslednja slika: Na Poznanskem je 229 državnih in 100 zasebnih nemških šol s 16.846 učenci in 74 poljsko-nemških državnih šol, t. j. šol, kjer so poljski in nemški paralelni razredi, z 9.652 učenci. Na Pomorjanskem je 37 državnih in 13 zasebnih nemških šol, ki imajo 2893 učence. Poleg teh je v tej pokrajini, ki je bila pred vojno najbolj izločena pomembnejša 97 državnih poljsko-nemških šol s 13.240 učenci. V poljski Gornji Sleziji je 97 državnih in 18 zasebnih šol s 26.328 učenci in ena mešana šola, ki jo obiskuje 132 učencev. V celoti je torej na Poljskem 544 državnih in 209 zasebnih nemških šol, torej skupaj 753 s 68.249 učenci. Poljsko-nemških šol, ki jih vzdržuje država, pa je 177 s 23.311 učenci.

Kao se tiče srednjih šol, kot znan, dogovor o manjšinah ne obvezuje k njih vzdrževanju s strani države. V tem pogledu tvori izjemo samo Gornja Slezija, in tam imamo 15 nemških in dve mešani srednji šoli s 173 razredi in 5.170 učenci. Toda Poljska je poleg tega pustila Nemcem srednje šole na Poznanskem in Pomorjanskem. V prvi pokrajini je 9 srednjih šol s 2.357 učenci, v drugi 7 srednjih šol s 1.322 učenci. V celoti je na Poljskem 38 čisto nemških srednjih šol in 3 poljsko-nemške.

Iz teh podatkov izhaja, da se v 754 narodnih šolah vzgaja 68.249 otrok in poleg tega v 177 poljsko-nemških šolah 23.311 otrok. Če vzamemo, da je v mešanih šolah polovica otrok nemške in druga poljske narodnosti, tedaj vidimo, da se 79.905 nemških otrok vzgaja na Poljskem v narodnem jeziku. Če primerjamo to število s številom vseh Nemcev na Poljskem, dobimo razmerje 1/10. To razmerje se torej le malo razlikuje od razmerja 1/10, s katerim je izražen odstotek šoloobveznih otrok v celokupnem prebivalstvu. Razlika se da razložiti z znano okoliščino, da imajo poljske družine na splošno po več otrok nego nemške.

Vtis iz izleta

Pišajo nam: Pred nekaj dnevi, ko sem imel na razpolago prav lep prost dan, sem se napotil, da si še enkrat ogledam bližnje tržaško okolico. Premišljujem, kam naj jo mahnem, in sem sklenil, da pojdem v Dolno. Ko sem prišel v Dolno, sem si najprej ogledal vas in končno sem se podal na pokopališče. Na pokopališču sem takoj zapazil, da se je tamkaj v zadnjem času nekaj spremenilo. Bil je postavljen spomenik. In komu? Pokojnemu velezaslužnemu g. Josipu Pangercu. Res lep spomenik! Ker sem pa hotel tudi vedeti, kdo in zakaj ga je postavil, sem šel zopet v vas in tam dognal, da je bil spomenik postavljen na splošno željo domačinov, kateri so hoteli tako izkazati poslednjo čast in zahvalo pok. velezaslužnemu možu. Da je to krasno delo, ki je stalo 1900 lir, postalo okras pokopališča, se je treba zahvaliti občanom, kateri so prostovoljno prispevali s zneskom 1039.80 L, dočim je ostane plačala pokojnikova družina. Spomenik je izdelal dobro znani klesarski mojster g. Ant. Čufar iz Bazovice. Izletnik.

KONSULSKI EKSEKUTIV

Z dnem 27. julija t. l. je bil poделjen g. Momčilu Jurisčicu kr. eksekutur, ki ga pooblašča za

Gibanje prebivalstva v poglavitnih zapadnih državah.

Osrednji statistični urad je objavil zanimivo primerjalno statistiko o gibanju prebivalstva v štirih poglavitnih državah zapadne Evrope v Italiji, Franciji, Angliji in Nemčiji.

Najzanimivejši so podatki, ki se nanašajo na prebitek rojstev nad številom smrti. V vsej Evropi — razen Rusije — je Italija ona država, ki kaže največji prebitek rojstev. Ta prebitek je znašal v Italiji v 1927. letu 457.000 oseb, medtem ko je znašal v Nemčiji 403.000 in v Angliji 170.000, dasi je prebivalstvo teh dveh držav znatno večje nego Italije. Francija, katere prebivalstvo je skoro enako veliko kot prebivalstvo Italije, je imela v preteklem letu le 65.000 oseb prebitka nad številom oseb, ki so v isti dobi umrle.

Ako se podatki za lan. leto primerjajo s podatki, ki so veljali za l. 1913, vidimo da je padel prebitek rojstev nad smrtmi v Nemčiji za več nego polovico, kar pa je deloma posledica tudi zube ozemlja radi vojne. V Angliji je ta prebitek padel v še mnogo večji meri medtem ko se je v Franciji prebitek rojstev v primeri s stanjem v l. 1913. neznamito dvignil. Ta porast pa zgine, če se vzame v poštev dejstvo, da je Francija pridobila z vojno nova ozemlja. V Italiji je prebitek rojstev v letu 1927. približno enak onemu iz l. 1913.

Število porok je v teku lanskega leta v Franciji znatno padlo, vendar je nekoliko večje nego v letu 1913. V Italiji, Angliji in Nemčiji pa je zabeleženo za l. 1927. znatno zvišanje števila porok, in sicer je njih število v teh treh deželah približno enako kot v l. 1913.

Število rojstev pa je v vseh štirih omenjenih deželah v letu 1927. zopet znatno nadovalo v primeri s prejšnjimi leti.

ŽREBANJE OBČINSKIH ZADOLŽNIC

V soboto, 1. septembra, se bo vršilo v mali občinski dvorani tržaške mestne hiše XIV. žrebanje obilicij občinskega posojila iz leta 1914. v obsegu, ki ga določa amortizacijski načrt.

Izrebrane obligacije se izplačuje šest mesecev po izrebranju pri občinski zakladnici (ul. Gelsi št. 11), in sicer po 112 lir za vsakih 100 nominalnih lir pri konvertiranih in po 60 lir za vsakih 100 nominalnih kron pri nekonvertiranih obligacijah.

ROMANJE V BARBANO

Dne 2. septembra t. l. se bo vršilo romanje na Barbano pri Gradcu in ne 24. avgusta kakor je bilo po pomoči naznanjeno. Do 24. avgusta naj vsak pošlje 20 lir za vožnjo. Romanje organizira vodstvo Apostolstva molitve v Gorici, ul. Molino 9. Spored romanja je sledeči: Iz Gorice se bo odšlo 2. septembra, t. j. v nedeljo ob pol šestih zjutraj. Zbrališče na Travnih pri cerkvi sv. Ignacija. Romanji odidejo v Barbano. Takoj popoldne odhod iz Barbane v Gradcu, od tam v Oglej. Zvečer okrog 8. ure se romanji že povrnejo v Gorico.

Vsakoletno pregledovanje patentov za vozeenje avtomobilov

Po najnovejših določbah se vrši vsakoletno pregledovanje patentov za vozeenje avtomobilov od strani prefektore, v katere območju avtomobilist prebiva, ne pa, kjer je bil patent izdan v slučajih namreč, če je avtomobilist prenesel svoje bivanje iz ene pokrajine v drugo.

Nalezljive bolezni v našem mestu.

Tekom tedna od 4. do 11. avgusta se je pojavilo v Trstu 19 slučajev nalezljivih bolezni, in sicer pet slučajev davice, dva škrlatice, devet legarjeve mrzlice in trije paratifusa. Tri osebe so radi nalezljivih bolezni umrle. En bolnik je podlegel davici, dva pa legarjevi mrzlici.

Rojstva, smrti in poroke v Trstu 11. avgusta 1928.

Rojeni: 4; umrli: 5; poroke: 11. KRON

Iz tržaškega življenja

Prsto si je očagal

Sinoči je bil zaposlen v škedenjskih plavžih 26-letni Kamilo Ribesco, stanujoč v Skednju št. 170. Po naročilu podjetja Disti & Koch je imel izvršiti neka mizarska dela. Pri tem se je moral posluževati neke mehanične žage, a ko je bila ta ravno v delu, se mu je roka zapletla v stroj, da mu je zmečkalo dva prsta na levi roki. Tovariši, ki so zapazili nezgodo, so koj ustavili žago in so z avtomobilom prepeljali nesrečnega v mestno bolnišnico. Tukaj ga je zdravnik pregledal in ugotovil, da bo ozdravil v treh ali štirih tednih. Pridržan je bil v IV. oddelku.

Avto ga je oplazil

22-letni mornar Franc Hervatic, bivajoč v Strunjanu št. 242, je sinoči stopal po ulici Madonni-

na nizdol. Ko je dospel na korzo Garibaldi, pa je privozil mimo avto 312 FU, ki je vozil tik ob pločniku. Ker je avto vozil s precejšnjo brzino, ga Hervatic ni mogel pravočasno zavpaziti, tem manj, ker je ob takih večernih urah korzo Garibaldi sila obljuden. K sreči pa ni bil Hervatic stopil še s pločnika, tako da ga je avto le močno oplazil po kolenih. V bolnišnico, kamor je bil šel iskat pomoči, so mu rano obvezali. Ker pa ni bilo njegovo stanje nevarno, so ga še isti večer pustili domov.

Z lestve je padel.

Pri Orehku že delj časa gradijo vojaško letališče. Tako so že dogradili razna poslopja, ki jih tako letališče zahteva, nekaj pa jih je še v gradnji. Tako je bil tudi večeraj zaposlen pri gradbi neke lope za letala osemnajstletni Maksimilijan Gallussi, stanujoč v Domiju št. 213. S težkim kladivom je zabijal v zid debel železen drog. Ko pa je enkrat preveč močno zamahnil s kladivom, je izgubil ravnotežje in je padel na tla s pet metrov visoke lestve, na kateri je delal. Njegov brat, ki je bil tudi tam zaposlen, mu je priskočil na pomoč in ga z avtom TS 2674 prepeljal v tržaško bolnišnico. Tukaj mu je zdravnik ugotovil številne poškodbe na levi nogi, ozdravljive v 4 do 6 tednih. Pridržan je bil v IV. oddelku.

Pade in si zlomil nogo

49-letna Antonija Flego, stanujoča v ulici Giulia št. 29, se je večeraj zjutraj namenila, da obišče svojo prijateljico Candotti. Ni pa še napravila v hiši prijateljice niti prvega koraka, ko je že pri prvi stopnici padla nerodno na tla in si zlomila levo nogo. Le s težavo je privlekla do stanovanja prijateljice, ki jo je nato spremljala v mestno bolnišnico. Pridržana je bila v IV. oddelku.

Slabo poplačana usluga

Desetletni Virgilij Dante ni vedel, kako bi najbolje zapravil nedeljo. Pa se je spravlil v bližnjo gostilno v ulici Galleria, kjer je vedel, da možakarji radi «balineajo». Fantičku pa sila ugaja gledati kako se krogle druga za drugo lovijo in kako se stari možakarji kregajo za «punto». Ko pa je tako nedolžno opazoval igranje, je videl, kako je eden izmed igralcev odločil sukno na stolico, ki ga je pričela spričo vročine že nadlegovati, a to tako nerodno, da mu je z žepa zlezla listnica in padla na tla. Dečko, ki je hotel biti možakarju uslužen, je listnico pobral in je hotel vrniti lastniku. Ta pa je mislil, da ga dečko misli okraštiti. Iztrgal mu je listnico iz roke in ga pričel poštono pestiti. Pa mu to ni bilo še dovolj, marveč ga je s silo brcnil v trebuh. Mestni stražnik Fornarelli, h kateremu se je šel mali Virgilij pritožiti, je nehalnega možakarja odvedel na bližnji komisariat, dečka pa v bolnišnico. Zdravnik, ki ga je pregledal, mu pa ni mogel ugotoviti nikake poškodbe, četudi se je deček pritoževal, da čuti bolečino. Spričo tega je bil iz bolnišnice poslan domov.

Voz povozil otroka

Petletni Januarij Kalister, s Knežaka doma je šel v nedeljo z očetom na polje. Oba sta stopala ob vozu, v katerega je bil vprežen konj. Cesta pa je bila precej slaba in voz je od časa do časa poskakoval. In ob neki taki priliki, ko je voz močneje poskočil, je prišel mladi Kalister z nogo pod kolo. Oče je voz takoj ustavil, vzel otroka izpod voza in ga popeljal k zdravniku, ki mu je za silo obvezal. Večraj zjutraj pa je bil prepeljan v tržaško bolnišnico, kjer je bil pridržan v X. oddelku, ker si je bil zlomil nogo.

Trčenje dveh avtomobilov

Včeraj zjutraj ob 5.30 je vozil po nabrežju Grumula v smeri proti mestu avto TS 2645, ki ga je vodil Marcel Finzi, stanujoč v ulici Vittorio Alfieri št. 12. Ko je dospel v bližino trga Venezia, mu je privozil nasproti avto hotela «Della Ville», katerega je vodil sofer Michael Declich. Iz neznanega vzroka se slednji ni umaknil pravočasno in sta avtomobila zavozila drug v drugega. Pri trčenju sta se oba soferja znatno poškodovala. Z drugim avtomobilom sta bila prepeljana v mestno bolnišnico, kjer se bosta zdravila v X. oddelku.

Znanost in umetnost

Slovarček zemljepisnih imen.

V Celju je izšel Slovarček zemljepisnih imen, njih izvir in pomen, ki ga je spisal Josip Brinar. Ta slovarček je med Slovenci prva publikacija te vrste. Prvi del slovarčka prinaša vsa zanimivejša imena z ozemlja Srbov, Hrvatov in Slovencev. V drugem delu pa so zbrana zemljepisna imena vseh delov sveta. Brinarjev slovarček bo učitelstvu pri pouku omogočil poznavanje subparnih geografskih imen; dijaštvu bo služil kot izborni pomoček pri učenju zemljepisa, turistom in vsem onim, ki se zanimajo za domovino in tujno bo slovarček odprl globlje poglede v postanek in razvoj zemljepisnih imen.

Darovi

V počastitev spomina pred kratkim umrlega Franca Hvarca darujejo njegovi prijatelji za Šolsko društvo L. 35. — Darovalcem iskrena hvala!

Politične beležke

Uspohi preteklega političnega tedna na Čehoslovaškem

Notranje-politični dogodki preteklega tedna so vnovič dokazali, da bo v prihodnji jesenski sezoni prišlo do nadaljnega popuščanja v notranje-politični napetosti Čehoslovaške. Predvsem je treba omeniti dejstvo, da predsednik Masaryk ni sprejel ostavke, ki jo je bil podal finančni minister dr. Engliš spriču spora z najštevilnejšo stranko vladne koalicije, t. j. republikansko stranko. S tem se je ohranila doslednost v finančni politiki države. Finančni program dr. Engliša je deležen velikih simpatij čehoslovaških gospodarskih krogov, kar pa ne izključuje soglasanja z interesi onih poljedelskih krogov, ki ne simpatizirajo s stališčem dr. Engliša glede carinske zaščite poljedelske produkcije.

Kot drugi napredek notranje-političnega razvoja Čehoslovaške se sme smatrati tudi znatno zmanjšanje odpornosti glede zakona o socialnem zavarovanju. V dobi devetih mesecev, kolikor jih je minilo od dneva, ko je bil zakonski načrt predložen, se je napetost že polegla in danes sta obe nasprotni si stranki na potu, da prideta do sporazuma. S tem bo odpravljen eden izmed najpoglavitejših vzrokov notranje-politične napetosti zadnjih časov.

Tudi politična evolucija slovaške ljudske stranke je važen čimtelj notranje-političnega pomirjenja. Politika omenjene stranke je bila v povojni dobi večkrat vzrok velikih zapletljajev. Tekom stoletij, ko je bila slovaška dežela ločena od čeških dežel, je prišlo med njimi do znatnih razlik v politični, ekonomski in kulturni strukturi. Zaradi tega ni baš lahko izgladiti omenjene razlike, posebno s slovaško ljudsko stranko, katere vodja Andrej Hlinka, čigar popularnost in temperament sta že dobro znana, je v preteklosti proti Prazi že večkrat ostro nastopil. Svojičas so Madžari od slovaške ljudske stranke veliko upali. No, danes stopajo poslanci omenjene stranke v vlado in tega jim nikakor ni žal. Po nastopu lorda Rothermere-a je znal Andrej Hlinka energično nastopiti proti Madžarom, ki so pričakovali revizijo mej. Hlinka je rekel, da so Slovaki strogo za državno enotnost Čehoslovaške. Ko se je na Slovaškem pričela izvajati upravna reforma, je slovaška narodna stranka uvidela, da doseže svoje namene le, če sodeluje v vladi. Hlinka, ki je v preteklosti ostro napadal predsednika republika T. G. Masaryka, ga je ravnokar posetil in v raznih svojih poslednjih izjavah se je odločno izrekel za čehoslovaško republiko. Poleg tega se je Hlinka izrazil za ujedinenje vseh katoličanov na Slovaškem, kar pa ne bo še tako hitro rešeno. Hlinkina stranka namerava v jeseni v slučaju rekonstrukcije vlade zahtevati razna važna politična mesta, kar pomeni, da se želi v vladni politiki udeleževati in da želi tudi deliti z njo odgovornost.

Položaj na Grškem

tik pred volitvami v poslansko zbornico

ATENE, 13. Sinoči je imel Venizelos v Atenah o priliki ustanovitve volilnega centra liberalne stranke važen govor, v katerem je označil pomembnost volitev, ki se bodo vršile 19. avgusta. Nato je naštel napake svojih političnih nasprotnikov, ki nameravajo izvesti spremembo ustave, če se bodo volite zaključile z njihovo zmago.

Zdravstveno stanje poveljnika Del Prete-ja

RIO DE JANEIRO, 13. Zanimanje za zdravstveno stanje italijanskih letalcev Del Prete-ja in Ferrarina je splošno. Del Prete-ja je osebno obiskal zunanji minister Mangabeira, za njim pa je prispel v bolnišnico tudi podpredsednik republike. Del Prete je bil preteklo noč nekoliko nemiren, davi pa se je njegovo zdravstveno stanje spet izboljšalo. Ob 7.30 je merila njegova temperatura 37,7, puls pa 100.

Viharij v Ameriki

Orkan ob obali New Jerseja

NEW YORK, 13. Strahovit orkan je zadivjal ob vsej obali New Jerseja. Morje je bilo izredno razburkano in potopila se je cela vrsta ladij in malih parnikov. Silni veter je pihar s severozapada z brzino 60 milj na uro. Med ponesrečenimi parniki je angleški parnik «Athal Bonch».

Medtem je došlo poročilo o novem orkanu, ki je nastal južno Kube in se z veliko brzino bliža mehiškemu zalivu.

Težka letalska nesreča na Nizozemskem

AMSTERDAM, 13. Tekom demonstracij, ki so se vršile v Heerlenu je neko letalo padlo na množico ljudi. Bile so štiri osebe mrtve.

NEAPELI, 13. Davi je prispela v tukajšnje pristanišče ameriška šolska ladja «Newport».

katerem so razpravljali nedavno na kongresu komunistične internacionale, so komunisti izgubili 10% glasov pri volitvah v železničarske odbore.

Préd preokretom v zunanji politiki Litve

Zadnje čase je zaznamovati v odločilnih litvanskih političnih krogih zanimiv preokret v pogledu poljsko-litvanskih odnosov. Za sedaj ni še mogoče z gotovostjo trditi, ali je to res pravi preokret ali pa mogoče samo spreten manevar.

V svojih zahtevah napram poljski vladi je Litva vedno bila gotova, da računa lahko na pomoč Nemčije in Sovjetske Unije. Pretekli dnevi pa je nemški poslanik v Kovnu Morath opozoril litvansko vlado, da zavisti mir v vzhodni Evropi od pozitivnih rezultatov resolucije Družbe narodov dne 10. decembra t. l. To je ne opozorilo na nesmotrno politiko, katero vodi litvanski politični krogi napram Poljski, in časopisje, posebno uradni «Lietuvis Aidas», ne skriva svojega iznenadenja spriču tega nasveta Nemčije.

V zvezi s tem se je izpremenil tudi ton pisanja litvanskih listov napram Poljski, Poljska se ne napada več, da namerava napasti Litvo z ozirom na dejstvo, da se vrši 12. avgusta v Vilni kongres poljskih legionarjev, na katerem bo govoril poleg drugih ministrov sam maršal Piłsudski. Službeni list «Lietuvis Aidas» pa gre še dalje, trdeč, da bi bilo, spriču obstoječih okoliščin, neobhodno potrebno sodelovanje med Poljsko in Litvo, medtem ko je baš pred par dnevi strašil čitatelje, kako namerava Poljska napasti Litvo. Izgleda, da je treba spraviti v stike s tem tudi na nedogleden čas odloženi podpis nemško-litvanske trgovinske pogodbe, ki bi bila morala biti podpisana ravno v teh dneh. Listi pričenjajo pisariti o nemški nevarnosti, ki jo je treba odstraniti s pomočjo Poljske.

30. avgusta se ima sestati v Ženevi litvansko-poljska konferenca, ki jo je predlagala Poljska. Poljska je stavila ta predlog zato, ker se poljski minister dr. Zaleski ne more udeležiti konference, ki se je imela nadaljevati v Königsbergu 15. avgusta.

Litvanski ministrski predsednik Voldemaras bo šel v Ženevo, kjer se bo sestal s poljskim ministrom Zaleskim. Ta sestanek bo precej važen, ker se bo vršil ravno omega dne, ko se bo v Parizu podpisala Kelloggova protivojna pogodba.

Obnovitev dunajske justične palače — Koliko bodo znašali stroški?

V najkrajšem času se bo pričela gradba dunajske justične palače, ki je, kakor znano, zgorela ob priliki lanskih juljskih demonstracij. Gradba sama bo stala kakih 10 milijonov šilingov, medtem ko bo notranja ureditev zahtevala en milijon šilingov. Ureditev začasnih prostorov je do danes stala že 450 tisoč šilingov.

Nedavno je bilo potom časopisja javljeno, da bodo v kratkem dovršene nove zemljiške knjige. To delo je zahtevalo 300 tisoč šilingov, od katerih je bilo 100.000 šilingov izplačanih za plačo pomožnega uradništva, 50 po številu, in 24.000 šilingov za nakup železnih blagajin, v katerih bodo odslej hranili zemljiške knjige.

Obnovitev knjižnice bo, kljub raznim darovom, stala 100.000 šilingov.

Spriču tega bodo znašali celokupni stroški za obnovitev avstrijske justične palače 12 milijonov šilingov, brez oziroma to, da so bile pri požaru uničene razne dragocene arhivne listine, ki si jih ni mogoče več nabaviti.

Drobne vesti

Nova slovenska opera.

Kakor poročajo, je skladatelj Slavko Osterc dovršil enodejansko komično opero z naslovom «iz komične afera». V tej enodejanski sodelujejo le štiri osebe. Delo je pisano v disonantnem a tonalnem slogu, ima uvneturo, ki poslušalca energično uvede v posebno sfero disonantne, rafinirane zvočnosti. V ostalem je opera pisana deloma v akordičnem, deloma v polifonijsko-razkožnem načinu, parkrat operira z ritmičnimi formami marša, v ostalem so ji na nekaterih mestih pozna, da se je skladatelj solal ob delih Stravinskega. Nova slovenska opera je vselej redkost in nenačaden dogodek. Operni orkester je bil že preizkusil, brzokone jo bodo igrali v prihodnji sezoni v Ljubljani.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Nov prefekturni komisar na Golu
Goriški prefekt je imenoval za novega prefekturnega komisarja Colske občine g. Josipa cav. Gallussi-ja, bivšega komisarja šempetrske občine.

Bliznje zasedanje goriške porote.
Dne 5. septembra t. l. se prične jesensko zasedanje goriške porote, ki bo trajalo 15 dni. Predsedoval bo tudi letos cav. uff. Giamabattista Ferri. Na vrsti bo več krvavih zločinov z Goriškega, med temi tudi zločin Skvarče iz Planine pri Cerknem, ki je ubil očeta in ga nato, da bi zakril svoj zločin, mrtvega obesil.

Poizkus umetnega dežja — kot sredstvo za namakanje polja.

Danes od pete do sedme ure pod noč se bo na posestvu g. Frorra v bližini Farre (Mainizza) vršilo poizkusno namakanje umetnega dežja. Ta sistem namakanja je predvsem priporočljiv v krajih, kjer se goje vrtni sadeži. Kogar zanima, si to stvar lahko ogleda.

Disciplinacija tramvajskega in javnega avtomobilskega prometa

Goriški prefekt je naslovil na vse pošte goriške pokrajine in na pokrajinsko upravo okrožnico, v kateri poudarja radi velikega razmaha v mestni tramvajski in javni avtomobilski službi potrebo po posebnih ukrepih za njih večjo disciplinacijo. To naj bi se zgodilo potom večje individualizacije javnih vozil. V ta namen navaja ukrepe, ki jih je izdalo prometno ministrstvo sporazumno z notranjim ministrstvom. In sicer:

Vsi vozovi električnih železnic kot tudi avtomobili, določeni za javni promet, se morajo pri bodočem lakiranju, in sicer najkasneje do 31. decembra 1929, pobarvati z eno in isto barvo, ki je predpisana za enaka vozila v Rimu. Vrh tega morajo imeti ta vozila še poseben znak, ki označuje njih javno službo. Vse to po vzorcu, ki je na razpolago na prefekturi.

Osobje na tramvaju (vodniki, sprevidniki in kontrolorji) kot tudi šoferji javnih avtomobilov morajo nositi posebno uniformo, katero natančno vzorec se tudi nahaja na prefekturi. Te uniforme so narejene po tipu železničarskih uniform in so iste barve. Čepice z naliknfom morajo nositi občinski grb pri onem osobju, ki je uslužbeno pri občini, drugače pa znak one družbe ali podjetja, pri katerem je oseba, ki čepico nosi, v službi.

Šoferji avtomobilov za javno službo bodo nosili kratke hlače z golenicami.

Prefekt opozarja, naj se družbe teh predpisov strogo drže, ker drugače se jim na podlagi zakonov lahko odvzamejo dovoljenja za njih poslovanje.

Še enkrat pritožba

Ze zadnjič smo na prošnjo nekega našega čitatelja opozorili tukajšnje županstvo na nered pri prevažanju mesarskih odpadkov iz mestne klavnice proti Vrtojbenkemu polju po ulici Macello. Iz higijeničnih ozirov in v času, ko je goriški poštežat izdal obširen proglas za pobiranje mušje zalege, bi bilo pač potrebno, da se prevažanje krvi vrši v popolnoma zaprtih posodah, česar pa do sedaj še nismo učakali. Po ulici Macello se ob popoldanskih in popoldanskih urah, ko je vročina najhujša, razširja tak smrad, da je resnično nevarno radi kake kužne bolezni. Jasno je, da se na taki nesnaži po cesti pasejo muhe in prenašajo bakterije in drugo nesnago. Nič kaj prijetno ni to tudi radi tega, ker se nahaja v ulici Macello tudi več gostilen in prodajal, kjer je smrad z ceste prav nekaj neznoznega. Zato — nam piše naš čitatelj — vnovič naprosamo goriško občino, da tudi v tem pogledu kaj koristnega ukrene.

Od večerj dalje so pričeli izvažati mesarji iz klavnice meso v zaprtih posodah, ki imajo le na nekaterih krajih majhne luknjice za propuščanje zraka. Zato bo v tem oziru še boljše.

Padel je.

58-letni Andrej Rijavec iz Kromberga je v nedeljo tako nesrečno padel v neki jarek, da se je močno pobol po čelu in zadobil več drugih poškodb. Zeleni križ ga je moral z rešilnim vozom prepeljati v goriško mestno bolnišnico.

Zaprl so jih.

Organi javne varnosti so zaprli večerj 26-letnega Stankota Uršiča, ki je doma iz Kobariške okolice. Aretacija se je izvršila radi prestopka javne varnosti. Uršič namreč ni imel istovetnice in tudi denarja ni.

Ker je beračil, so orožniki zaprli Alojzija Logarja, starega 58 let.

Alojzij Pavlin, star 38 let, iz Ravnice pri Grgarju, je moral večerj v zapor, ker mora prestopiti kizen, na katero ga je obsodil goriški sodnik.

Izporod sodišča

«Zalezoval me je... kradla pa nisem».

Včeraj dopoldne se je morala zagovarjati pred goriškimi sodniki mlada, komaj 17-letna služkinja Evgenija Radikon iz Podsobotina, ki je svoj čas služila v goriški kavarni «Principe Umberto», Corso Verdi št. 1, ki je last Marija D'Atre. Obdolžena je bila, da je ukradla svoji sosluzkinji Ivani Martean, stari 19 let, iz Trsta, 5 lir in pozneje gospodarju D'Astri 500 lir.

Deklica, ki sedi na zatožni klopi popolnoma mirno in brezbržno, se zagovarja, da je nedolžna. Onih pet lir, za katere so jo obdolžili, je dobila od svoje matere. O 500

lirah pa ne ve nič. Ona jih ni ukradla. Gotovo je je gospodar obdolžil, ker jo je kmalu po njenem prihodu začel zalezovati in ona ni hotela ničesar slišati o njegovih obljubah in ni hotela uglasiti njegovih vsiljivih prošelj. Povedala je o tem svojemu varuhu Francu Simsiču iz Pevme, ki je zato tudi zahteval od D'Atre zadoščenje.

Oškodovanec D'Atre pripoveduje, da je nekoč odpotoval z doma v Benetke in pustil 6000 lir v predalu. Ko se je vrnil, je od 6000 lir manjkalo 500. Najprej je vprašal svojo blagajničarko Maro Schierino iz Steverjana, kdo je vzel denar. Ta je pripovedovala, da ji je obtoženka nekaj dni prej rekla, da je dvignila 500 lir na Montu od svojega denarja, ki ga ima tam naloženo. To se ji je zdelo sumljivo. Zato misli tudi on, ker Schierino je že pet let pri njem in je poštena, da je tatvica Radikon. Pozneje je dobil od varuha Evgenije Radikon pismo, v katerem zahteva Franc Simsič 700 lir, ker je njegovo varovanje imenoval tatvico po krivem in 150 lir stroškov zanj. Ako ne plača, da ga preda sodišču.

Ivana Martean pripoveduje za devdo o petih lirah. Z obtoženko sta spali skupaj. Nekoč je ona pustila na mizi petdeset lir. Drugi dan pa je našla tam le še 45 lir. Pet lir je zmanjkalo. Takoj je osumila tatvico Radikon in, ko je ta tajfja, so jo preiskali in našli pri njej pet lir. Obtoženka se je opravičila, da jih ji je dala mačeha.

Mara Schierino, ki pove, da je že pet let pri gospodarju — izpove, kot smo že zgoraj omenili o 500 lirah, ki da jih je najbrž vzel obtoženka. Gospodar je vedno dobro ravnal z obtoženko, ko je šla proč in ga prosila za pet lir, ji jih je blagodušno dal. Da bi ji gospodar tudi dvoril, tega ona ne ve.

Energično pričja Franc Simsič, varuh obtoženke. On jo je srečal nekoč na cesti in potožila mu je, da so jo osumili kraje petih lir. Pa je trdila, da to ni res, da se hočejo nad njo le maščevati.

Nekega dne so ga poklicali v kavarno. Prišel je. Tedaj mu je gospodar rekel: «Vi ste dobili 500 lir od Evgenije Radikon, da bi z njimi plačali svoje delavce. Le povejte, da je res! Evgenija jih je ukradla.» — «Ni mogoče!» — «Pa jej! Dajte mi 500 lir in potem molčim! — Ali pa vas dam aretirati, ker sem prijatelj maresjala Palumbota in Costanze.» On pa je zahteval, naj pokliče Evgenijo. Ko je ta prišla, je zanikala tatvino in sploh ni vedela ničesar o njej. D'Atre pa je zakričal nanjo: «Molči, večerj si mi vse priznala!» — «Ni mogoče!» je odgovorila. Nato jo je D'Atre oklofotal. Simsič pa je zagrozil, da gre on na kvesturo, ker nima D'Atre nobene pravice njegovo varovanje klotufati. Nato je on po nasvetu sodnika zahteval, naj da D'Atre deklarico zadoščenje s preklicem v «Piccolu» in z večjo odškodnino v denarju.

Alojzija Terčič, stara 21 let, iz Podsobotina, pravi, da ji je kot prijateljici Radikon večkrat potožila, da jo njen gospodar D'Atre večkrat zalezuje, čemur se pa ona vedno umika. Radikon — pravi deklica — je poštna punca. Državni pravnik Mighetta predlaga za obtoženko več mesecev zapore. Sodišče jo nato obsodi na 3 mesece in 10 dni zapore radi tatvine 5 lir, dočim jo obtožbe tatvine 500 lir oprosti radi pomanjkanja dokazov. Dovolil ji pogojno kazen. Ko odhaja dekličin varuh Simsič, odločno pove: «Pritožili se bomo tudi za onih pet lir».

ŠT. VIŠKA GORA - POLJE

Nepričakovana smrt zadnjega župana Ivana Prvanje

Jako dolga, temna vrsta se je v soboto ob deseti uri zjutraj vila iz vasi Polje na Št. Viško Goro. Ljudje v vrsti so hodili sklonjeni pod težo žalosti, odeval jih je čuden

molk in na vseh obrazih je ležala bridka pritožnost. Na ramesnih pogrebcev je plavala lepa krsta, v kateri je plavalo telo človeka. Neskončna tema je pregrinjala njegove oči... mrzla zima je prešinjala njegove ure... Težke solze so padale iz mnogih oči na cesto in močile njegovo zadnjo pot... V cerkvi se je pridružil še mnogo ljudi in ravno toliko lučic je brlelo v njej.

Nahajal se je v tej krsti Ivan Prvanja, posestnik in zadnji župan občine Št. Viška Gora. Na njegovi zadnji poti ga je spremljalo veliko sorodnikov in prijateljev iz bližnjih in oddaljenih krajev. Vsi so gledali začuden resnici v obraz, težko so ji verjeli, misleci da so sanje... misleci, da se to ni moglo zgoditi. Še pred nedavnimi je bil zdrav in močan. Nenadno pa je nastopila bolezen. V par dneh se je neverjetno spremenil, postal v obraz suh, oči so mu nekako osteklenele. Lastnim očem ni bilo mogoče verjeti njegovi izpremenjeni sliki. Tak se je še dolgo časa premikal okrog svoje hiše in se razgovarjal z ljudmi, ki so ga hiteli venomer obiskavati, kakor da moče biti bolan, kakor da boče premagati bolezen v sebi. Do zadnjega je bil zvest svoji volji, premagoval in prikrival je svojo bolezen tudi hotel leči. Še le v terek ga je bolezen premagala in pritisnila na posteljo, ki je postala njegova njegova smrtna postelja. V četrtek ob deseti večerni uri je polnozavestno zaspal večno spanje. Pokojnik je bil blagodušen, postrežljiv kot posestnik, največ dobrega pa je storil kot župan svoji občini. Da je bil splošno priljubljen in spoštovan, to je jasno dokazal njegov pogreb.

Pokojnik bo ostal v trajnem spominu vsem, ki so ga poznali. Počiva naj v miru in rodni zemlji in večna luč naj mu sveti! Težko zadelo družini pa izrekamo iskreno sožalje.

Reška pokrajina

ILIRSKA BISTRICA

Predzadnja nedeljo se je vršila na vrtu g. Božiča ob glavni cesti vrtna veselica gasilnega društva, katera je uspela prilično dobro. Da je namen društva res človekoljuben, smo se prepričali v nedeljo. Ob največjem veselju in razpoloženju je došla vest, da gori v bližnji vasi Zarečici. Ne da bi kaj premeišljali, so se gasilci zbrali pod vodstvom načelnika g. Ličana in z brigadnico urno pohiteli na mesto požara, pustivši na veselici le potrebne člane za vzdrževanje reda. Vrnili so se ob 5. uri zjutraj. Gorel je en hlev, po katerem so bile v nevarnosti sosedne hiše. — Delo je bilo tem napornejše, ker je primanjkovalo vode. Vsa čast društvu in njegovemu načelniku gosp. Ličanu!

Po tolikih tednih suše smo dobili malo dežja prejšnjo nedeljo in v pondeljek, toda to ni vse nič, ker padal je kake dve uri. Kot pravi kmetje izkušenci, pa bi trebalo vsaj en dan da pada neprenehoma. Pri nas je pridelek uničen; hño je le nekaj sena, a za otavo se sploh ne menijo. Gozdarjenje tudi ne gre, ker je les po ceni. Tužno gleda kmet svoje pridelke, za katero se je toliko mučil.

Ker se vršijo od 8. do 26. t. m. strelne vaje 23. polka poljskega topništva, je poveljništvo razglašilo potom lepakov, da v omenjenih dneh zabranjujejo hoditi v gozd, ker se bodo vaje vršile ob tukajšnjih vasi proti gozdu. Radi tega se opozarja občinstvo, da se ne izpostavlja nevarnosti, ker poveljništvo polka odklanja vsako odgovornost. Vaje se bodo vršile tudi ponoči.

Naročajte „Naš Glas“

Francoski stanovanjski zakon

Francoski zbornici sta pred poletnimi parlamentarnimi poseditnicami izglasovali novi stanovanjski zakon, ki izvira izpod peresa delovnega ministra in znanega veleindustrijalca Loucheurja. Francoska vlada se je odločila za hitro rešitev stanovanjske krize iz sledečih razlogov:

Petkratno povišanje predvojnih najemnin onemogoča vzpostavitev stanovanjskega ravnotežja v vrstah javnih in privatnih nameštencev s fiksnimi plačami, ki se še do današnjih dni niso prilagodile dejanskemu razvrednotenju francoskega franka. Današnji najemniški zaščitni zakon se ukine leta 1931. In spriču tega bo nad 1 milijon francoskih najemnikov izročeni normalnemu režimu. Prihaja tedaj v poštev edino izdatna pomnožitev stanovanj. Akutna kriza je najbolj razvidna iz visokih postavk najemnin, ki znašajo 6 do 8-kratne običajne cene. Za majhno družinsko stanovanje v boljših okrajih Pariza se zahteva danes okroglo 20.000 frankov letne najemnine. Kljub temu se pa do pred kratkim sploh ni dobilo razpoložljivih stanovanj in reflektanti so bili prisiljeni k nakupu celega nadstropja z vsemi neprijetnimi posledicami, ki jih domaša jtake vrste skupna lastnina.

V smislu novega zakona hoče francoska vlada preskrbeti predvsem delavcem in malim

nameštencem udobna stanovanja. Dobro ji je namreč znano, da s tem rešuje vprašanje narodnega zdravja, pomnoževanja števila otrok in socialnega miru. Loucheurjev zakon namreč štiti malega človeka v njegovem stremljenju po nakupu male hišice, ki je vedno tvorila ideal francoskega delavca in malega človeka. V letih 1928 - 1933 je predvidevana zgradba 260.000 stanovanj, od katerih bi odpadlo 200.000 na nižje, 60.000 pa na srednje sloje. Ako pomislimo, da samo v Parizu primanjkuje okoli 200.000 in cel Franciji 400.000 do 600.000 stanovanj, tedaj nam postane jasno, da gre le za najnujnejši od pomoček. Novi stanovanjski zakon je le majhna izprememba že obstoječih zakonskih določb, ki stremijo za podpiranjem malega človeka v njegovi težnji za zidanjem malih stanovanjskih hiš. V izvajanju tega načrta se naslanja na obstoječe organizme, katerim je poverjena naloga gradbe in preskrbovanja s potrebnimi predumi. Napredek novega zakona obstoja v dejstvu, da stavi država za uredničenje načrta vsako leto iz lastnih sredstev po 1400 milijonov frankov na razpolago. Delavec se sme poslužiti treh načinov zidanja hiše. Sme se obrniti na družbo za ceno zgradbo stanovanj, ki mu garantira lastnino po preteku petindvajsetih let, sme biti član zadruge in odplača z državnimi sredstvi zgrajeno hišo v 20 letih in sme končno tudi sam graditi s pomočjo preduma v

(Dalje na IV. strani)

ZAHVALA. Vsem onim, ki so nam v teh težkih dneh bridke izgube našega sopoga in očeta

IVANA PRVANJE

izkazali naklonjenost in sočustvanje. Izrekamo tem potom našo iskreno hvaležnost. — Se posebej pa se zahvaljujemo domačemu g. župniku za tolažbo v vseh dneh, g. bogoslovcem za sprejetost, pevskeemu zboru za lepe nagrobne, g. občinskemu tajniku iz Sv. Lucije, županu, notarju, davkarju in žilivodnarju iz Cerknega, vsem onim, ki so od blizu in daleč prišli, da ga sprejmo na njegovi zadnji poti ter sploh vsem, ki so mu na katerikoli način izkazali poslednjo čast. Bog plačaj vsem!

POLJE-ŠENTVIŠKA GORA, 13. avgusta 1928.

Marija roj. Kobal, soproga. Ema, Ignac, Franc, otroci.

POSLANO!

Ker se ob priliki mojega odhoda, radi nepričakovane smrti moje matere, nisem mogel poslovliti od vseh prijateljev, kličem vsem bratski zdravo.

(709) Julij Mikota.

*] Za članke pod tem naslovom odklanja uredništvo vsako odgovornost.

MALI OGLASI

POSESTVO, majhno, v Tomaju št. 3, se proda. Pojasnila daje lastnik istotam. 848

32 LET STAR vdvoc, s tremi otroci, posestnik, išče pridno gospodinjico, gospodinjico ali vdovo. Ponudbe pod «Vdovec» na upravnishču. 849

HIŠA s koncesijo gostilne, trafike, pekarnice in prodajalne, s plesno dvorano, hlevom in vrtno, na križpoti pri Kastvu, Jugoslavija, se proda po jako ugodni ceni. Pojasnila daje A. Pegan, Matulje. 850

VINO ISTRSKO najboljše vrste, pristnost zjamčena, dobite založniki in gostilničarji v vsaki množini: Istrski teran, burgundec, pinot in belo malvazijo. Najnižje cene. Vsaka pošiljatec se izvrši takoj. Naslov: Nikola Draghicchio - Parenzo. 692

VIPAJSKO VINO. Kmetijsko društvo v Vipavi ima veliko zalogo izvrstnega domačega, namiznega in desertnega vina in refoska. Kupci se vabijo. 760

NA VRHNIKI pri Ljubljani, poleg sodišča, prodam enonadstropno hišo, pripravno za trgovino ali obrt. Več se izve pri lastnici, v glavni tobačni zalogi na Vrhniki št. 25. 833

POZORI! Radi selitve prodam vse manufakturno in galanterijsko blago, po zelo nizkih cenah. Cenjeno občinstvo ima sedaj najugodnejšo priliko nabaviti si za mal denar najboljša blaga. Pridite in prepričajte se bodetel Pavel Kunstek, Šturje pri Ajdovščini. 816

BABICA izkušena, sprejema noseče na dom. Via Crispi 50, prej Chiozza. 847

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 322

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Hladis, cia Madonna 10/II 821

Protli **TRAKULJI**

Ugledni zdravniki priporočajo že več let in predpisujejo kot SREDSTVO Z GO-TOVIM IN TAKOJSNIM UČINKOM **TENIFUGO VIOLANI** ki ga izdeluje kemik-lekarnar G. VIOLANI v Milanu

PODLISTEK

V. J. KRIZANOVSKA:

Pajčevina (164)

Roman v štirih delih. Iz ruščine prevedel I. V.

Milica je vstala z očitno željo iti iz sobe, toda grof jo je prijel za roko in jo tako močno posadil z nova na stol, da se je spodtaknila, in hoteč obrniti ravnovesje, se je nehote oprjela za odprto miznico. Miza se je v tistem hipu prevrnila, miznica je padla ven in vse, kar je bilo v njej, se je razstrela po podu.

— Podlež! Kako se drzneš tako ravnati z menoj?! Ah si morda predstavljaš, da imaš vojaka pred seboj, — je zavpila Milica ter pahnila moža od sebe.

— Če bi bila vojak, bi te izročil sodišču, ker si se izneverila obveznostim, ki si jih prostovoljno prevzela; zdaj pa zahtevam samo, da me poslušas in odgovoriš. Svetujem ti, da se mi ne upiraš, ker sedanji tremotek ni ugoden za te. Gotovo bi se ne bil nikoli oženil s teboj, če bi bil mogel predvidevati, da pade name taka sramota in tako ponižanje: moral sem biti priča, kako je bila moja žena obdolžena veleizdaje in se prepričati, da je bila obdolžitev utemeljena. Kako si se drznila pečati se s politiko in sprejeti vlogo volhunce, izdelajke in osramotitji ime, ki sem ti ga jaz dal in ki bi ga morala spoštovati. Saj si po svoji prosti volji postala žena pruskega častnika. Svetnik pl. Kubi ti je priznal olajševalne okolnosti, ker da si delala pod trenutnim vtisom; toda jaz imam dokaze o nasprotnem. Ti si mi namenoma zamolčala, da vsebuje pismo

tvojega očeta razkritje politične zarote, in to iz strahu, da bi ne prišel na sled tvojim namenom. Zakaj si mi prikrivala prisotnost Kromskega v trdnjavi? Kaj je bilo temu vzrok: strah, previdnost ali slaba vest? Morda se v osebnosti tega gospoda, — katerega slika, mimogrede omenjeno, hraniš med najdražjimi spominii na očeta, strica in mater, — skriva vzrok te čudne izpremembe, ki jo opazujem na tebi po tvojem povratku iz Rusije, in prikritega nesoglasja, ki vlada med nama? Odgovori, pojasni mi to! Sicer mi bo tvoj molk dokaz, da si zakrivila nekaj veliko hujšega, kakor je bila glupa govornica o Džemaldinu.

Drugekrate bi bilo ime Kromskega in spomin na njun zadnji pogovor, — ki je bil edini vzrok, da je prikrila možu njegovo prisotnost v trdnjavi, — brzkone spravilo Milica v zadrego, kar bi še utrdilo grofa v njegovi sumnji, toda zdaj je njena duša tako kapela od razburjenja, da se ji je zdelo tedanje ljubezensko priznanje docela naravno.

— Polkovnik Štepan Kromski se je nahajal tedaj prav slučajno v trdnjavi, imel je taktično delo, če se ne motim, — je trdil odgovorila, in nismem smatrala, da je njegova prisotnost tako važna stvar, o kateri bi ti morala tukaj poročati. General Baidarov pa je bil odsoten, ko sem spoznala pl. Fochta pri izpolnjevanju njegove «vzvišene» naloge. Ker pa sem se bala, da se mi ta podlež izmuzne, sem zaupala zadevo Rostislavu. Nisem ti nič povedala o aretaciji volhuna, ker sem vedela, da bi se znošal nad menoj, zato sem sklenila, da ti tudi ne omenim Kromskega. Toda tvoje vprašanje, čemu hranim Rostislavovo sliko med drugimi svojimi spominji, je prav smešno. Saj to je prijatelj iz mojega detinstva, preizkušen prijatelj, pravo posebljenje nekda-

nje sreče in svobode, tistih blaženih časov, ko me ni nihče pozval na odgovor, kje hranim svoje fotografije, ko ni bil nihče sirov z menoj in me ni nihče žalil in obdolževal... Ker pa sva se že dotaknile te zadeve, tedaj ti odgovorim na glavne obdolžitve, ki si mi jih vrgel v obraz. Vprašuješ me, kako sem si drznila posežti v politične zarote in mazati tvoje ime, ko sem vendar prostovoljno postala žena pruskega častnika. Z drugimi besedami, kako sem si drznila obraniti domovinsko ljubezen, zanimati se za stvari, ki se me neposredno tičejo, in ostati v prijateljstvu z ljudmi, sredi katerih sem zrastle? Torej mi zapiseš v krivdo ista čustva, s katerimi se pomača katerikoli Nemeec v Rusiji, pa naj živi tam tudi pol stoletja, se odličito ponaša z njimi in to imenujete vi domovinsko junaštvo. Drugič je tvoja trditve, da sem te prostovoljno vzela, — laži! Nikoli nisem prikrivala, da sovražim Nemece, izogibala sem se ti in sem se celo zaročila z drugim; toda ti si prekanjeno izrazil moje tedanje duševno razglasje in užaljeno samoljublje, da si me pridobil, a moj nepozabni ded me je prepričeval, naj sprejemem tvojo anubitev. On se me je želel, kajpak, otresti, toda ti ne moreš reči, da bi me ne bil vzel, če bi videl tedaj v bodočnost. Dva dni pred poroko sem ti hotela vrniti «besedo» in že tedaj si mi dal občutiti železno verigo, s katero si me prikoval k sebi... In po vsem tem trdiš, da sem prostovoljno šla pred oltar.

Vendar pa sem prišla semkaj z najboljšimi nameni, toda kaj si ti napravil, da bi vzljubila tvojo deželo? Dražili so me, žalili ter razširjali o meni razne bajke. Evo ti resničnega vzroka moje izpremembe in nesoglasja, ki je nastalo med nama: v množici udarcev, s katerimi ste ubijali v meni čut osebnega dostojanstva in časti

išči vzrok, ne pa da ga iščeš v ljubavnih spletkah, katerih me obtožujejo, samo da imajo povod bliatiti me. Zdaj pa izjavljam to-le: današnji prizori, brezobzirnost, s katero z menoj tu ravna, hoteč zadušiti v meni najsvetejša čustva, in končno tvoje neodpustljivo obnašanje z menoj — so pretrgali vsako vez med nama. Rajši se umorim, kakor bi še dalje živela v Nemčiji, ki jo sovražim iz vse duše! Hočem oditi odtod in to takoj! Meni se zdi, kakor da preži pri vsakem koraku name kakšna podla past. Vrni si prostost, reši se žene, ki te ni vredna, in očitka, da si se prenaglil z ženitvijo, a svoje srce in ime ponudi kakšnemu «čednostnemu vzoru», kakor je, na primer, frajlajn Vilma. Bodi brez skrbi, imena Berenklaue ne bom dalje nosila, in kakor hitro se ločiva, si bom prizadevala pozabiti, da sem ga sploh kedaj nosila...

Vsa zasopla je umolknila. Slehetna žilica je trepetala v njej, oči so ji gorele, a glas je izražal globoko nevoľjo in trdno odločnost.

Grof je poslušal Milico, ne da bi jo prekinjal; njena skrajna razdraženost in njene za njegovo samoljublje tako žaljive izjave so vendar pomirile v njem ljubosumnost, ki je vzbudila najdena slika Kromskega, — ljubosumnost, ki je zakrila celo njegovo jezo zaradi političnih žemnih prestopkov. Berenklaue sam je bil potr in ves iz sebe zaradi zadnjih dogodkov; vendar pa je nagonski spoznal v tem trenutku, da je šel predaleč in utegne izgubiti oboževano žensko. Ze mu je prišla v glavo misel, da bi izpremenil taktiko ter prijel Milco z ljubeznijo in obzirnostjo; toda iz ponosa, in zavedajoč se svojih pravic, je opustil to namero, ona se mora pokoriti, ne on. Grof je hladno in strogo pogledal Milico.

višini 80% vseh gradbenih stroškov. Potrebne predume dajejo zavodi za imobilijarni kredit. Obrestna mera teh kreditov znaša 2½—3%. Novost zakona tvori razdeljevanje državnih subvencij družinskim očetom z več otroci in vojnim invalidom. Pri teh odpade tudi lastni prispevek v višini 20%, ki ga zakon zahteva od delavca. Gradbeni stroški hiše za družinskega očeta s štirimi otroci so cenjeni na 35.000 frankov, ki se odplačajo državi po sledečem ključu: družinski oče s štirimi otroci prejme od države 7500 frankov. Ostalih 27.000 + 3300 frankov zaverovalne premije stavi na razpolago družba za imobilijarni kredit. Od tega zneska je treba plačati 2½ odstotne obresti. Spričo možnost amortizacije predujma v teku 25 let bi obrestna mera znašala 5,42% ali z drugimi besedami: družinski oče bi odplačeval po 1669 frankov na leto. Ker pa nalaga stanovanjski zakon okrajem ali občinam plačevanje 1% obresti, tedaj bi družinski oče plačeval na račun obresti in amortizacije samo 1361 letno. Vodilna misel zakonodajalca obstoja namreč v dejstvu, da obremenjevanje družinskega očeta ne sme presegati 110—120 frankov na mesec, torej toliko, kolikor plačuje danes za stanovanje brez zraka in luči.

Nadaljno novost Loucheurjevega stanovanjskega zakona tvori državno podpiranje srednjega sloja v dosegu zgoraj navedenih ciljev. Država dobavlja imobilijarnim družbam in privatnikom potrebni denar pod pogojem, da sami prispevajo z 20 odstotki. Prva polovica državnih predjumov se graditelju zaračuna po 4%, ostalo polovico morajo preskrbeti okraj ali občine pod imenom njihove udeležbe. Vsi tisti, ki se hočejo poslužiti te ugodnosti, morajo skleniti z delovnim ministrom pogodbo, v kateri se za vežejo, da ne bodo zahtevali za na ta način sezidane hiše previsokih najemnin. Oblika teh pogodb še ni znana in bo pozneje določena. S tem ukrepom upa Loucheur na pomnožitev 60.000 novih stanovanj. Davčne olajšave teh zgradb se raztezajo na 15 let. V prid podeželskega prebivalstva velja določba, da smejo državni predjumi in subvencije služiti tudi nakupu že obstoječih kmetijskih hiš. S tem se hoče omejiti beg podeželskega prebivalstva v mesta.

Velika pozornost je posvečena kontrolnim predpisom. S tem da hoče vzbuditi stanovanjsko špekulacijo, si stavlja država v budget težko finančno breme. Pred vojno so namreč davki kredita odzvali delavcem, ki so prišli v plačilne težave, cenena stanovanja pred prehodom v njihovo last. Pijavke so našle v tej vrsti kupitje precej rodovitno polje. Spričo tega določa stanovanjski zakon, da z državno pomočjo zgrajene hiše ne smejo menjati posestnika pred pretekom 25 let. Dalje mora graditelj, ki sprejme denar kot predjem, stanovati v dotični občini, kjer žida, najmanj eno leto. Izjema velja za graditelje, ki so se v dotičnem kraju stalno naselili.

Mlečena hrana

Vse življenje je nezdružno zvezano s prehranitvijo. S hrano se dovažajo telesni snovi, ki jih rabi, da raste in da se ohranja, t. j. da nadomešča tvarino, ki jo je bilo porabljeno. Hrana pa ne služi samo za gradnjo stroja, s katerim se večkrat primerja človeško telo, marveč mu daje tudi snovi za obratovanje, ki usposablja stroj, da živi, t. j. da proizvaja energijo in sicer v glavnem v obliki gorkote in sile. Ako ne dobiva telo hranilnih snovi ali če jih dobiva le v nezadostni meri, zbolí in se pogubi. Prav tako lahko sevda škoduje prevelika količina. Pravilna prehranitev je torej za zdravje velikega pomena.

Katera prehranitev je pa pravilna? Odgovor na to nam daje nauk o prehranitvi, ki stremi za raziskovanjem, kako se izpreminja hrana v telesu, kake naloge so ji odkazane v organizmu in kako učinkuje na zdravje.

Priznati moramo, da se je človeštvo največ časa svojega obstanka hranilo tudi, ko še ni poznalo vede o prehranitvi, tako nekako nagonski, kajti ta veda je še zelo mlada, njen pričetek sega v sredo prejšnjega stoletja. A tudi danes se v praksi ne upošteva mnogo. Iz-

kušnje pa uče, da nagom sam še ne zadostuje in da ne more jamčiti za pravilno prehrano.

Vemo, da so bile v vseh dobah zelo razširjene bolezni, ki so nastale radi neprimerne prehrane. Na starih okostnjakih se je ugotovilo, da je značilna bolezen prehranilna, skorbut, razsajala na Švedskem v bronasti in železni dobi. Isto je bilo v srednjem veku v mestih in je še danes pri Eskimih v Severni Ameriki in pri drugih ljudstvih v prirodem stanju. Toda ne samo ljudstva, ki stoje na najnižji stopnji civilizacije, boleajo radi slabe prehrane, tudi modernim ljudem se ne godi bolje. Ceni se, da izvira polovica vseh obolenj iz zgrešene prehranitve.

Poleg okusa in kulturne točke prihajajo pri prehranitvi v poštev gospodarske razmere, pridelki lastne dežele, podnebje in drugi činitelji. Tako zauživajo dežele z revnim prebivalstvom manj dragega mesa in več cene rastlinske hrane. Isto je v gorkih krajih, saj vemo iz lastne izkušnje, da mnoge osebe v poletnih mesecih meso naravnost sovražijo in skoraj samo rastlinsko hrano zauživajo. Vsekakor je potrebno, da raziskujemo in spoznavamo pravila, po katerih se vrši prehranitev človeškega telesa. Kajti večina ljudi si ne more sama izbrati jedi, je v tem oziru odvisna tako rekoč od neke višje sile. To velja posebno za prehranitev večjih množic, recimo v armadi, v zaprtih zavodih, in do gotove stopnje velja to tudi pri domači hrani, kjer se mora zaupati to, kar je skuhal gospodinja.

Da zamore izvršiti hrana svoje naloge, t. j. graditi telo, obratovati njegov obstoj in proizvajati energijo, mora zadostiti dveh zahtevama. Mora namreč vsebovati stavbne kamene, s katerimi se gradi telo, in mu mora dovažati toliko kuriva, kolikor je ujema s proizvodnjo gorkote in moči. Z drugimi besedami: hrana mora biti po svoji sestavi in svoji količini zadostna. Po svoji sestavi je hrana zadostna, če vsebuje tako zvane osnovne snovi, in sicer beljakovine, maščobe in skrob oziroma sladkor, nadalje sol in vodo. K temu prihajajo tako zvane dopolnilne snovi ali vitamini in posebna snov staničnina (celuloza).

Med osnovnimi snovmi zavzema beljakovina posebno mesto, kajti iz beljakovine so zgrajene v glavnem celice. Beljakovina ni samo nujno potrebna mlademu telesu za razvoj, ampak tudi odraslo telo zahteva stalno dovozo beljakovin, ker izgublja stalno beljakovinske življe kakor dele kože, las, soko vež in jih mora sprosti obnavljati. Toda ni vsaka tvarina, ki vsebuje beljakovino v kemičnem smislu, za prehrano enakega pomena, kajti beljakovine so različno sestavljene. Nekatere vsebujejo vse, kar je za telo potrebno, druge pa ne. Tako so beljakovine v mesu in mleku polnovredne, beljakovine v žitu, špinači in sočivju pa manjvredne. Računa se, da rabi odrasla oseba 70 do 90 gr beljakovin, od katerih naj bi bili vsaj dve tretjini polnovredne beljakovine.

Hranilne snovi, ki služijo za izvor energije, ki se torej uporabljajo za gorenje in ne za gradnjo, sta skrob in maščoba. A tudi beljakovine, ki se ne uporabljajo pri gradnji telesa, zgor. Vsaka jed predstavlja po svoji vsebini osnovnih hranilnih snovi določeno količino kalorij; s tem se označuje ona gorkota, ki zviša enemu litru vode temperaturo za eno stopnjo. Potreba kalorij je pri posameznih osebah zelo različna. Zavisí od teže in od delavnosti. Pri odraslih treba od 2400 do 6000 kalorij in pri težkem telesnem delu se ta potreba še zviša. Recimo, da potrebuje mož 3000 kalorij, bo morala vsebovati njegova hrana osnovne hranilne snovi v tem le razmerju: beljakovin 80 gr, maščobe 60 gr in ogljikovih vodikov 500 gr.

Jestvine so sicer zmes osnovnih hranilnih snovi, toda po navadi prevladuje ta ali ona hranilna snov. Krub in žita napravljen jestvine vsebujejo v glavnem ogljikove vodane, v mesu so po večini beljakovine. V pravilno sestavljeni hrani morajo biti vse tri osnovne hranilne snovi v zadostni meri, iz česa se da sklepati, da človek ne more živeti samo od ene jedi. Treba mu je mešana hrana, ki naj vsebuje poleg prej navedenih osnovnih snovi še soli, vitamini in staničnino.

Vitamini se nahajajo po vseh v zelenih rastlinah in v sadju, nadalje v mleku, maslu, jajcih in ribjem olju. Kjer manjkajo v hrani, nastajajo bolezni kakor skorbut, rahitika in beriberi v deželah, kjer se zauživajo samo riž. Hrana, v kateri je malo vitaminov, zmanjšuje tudi odpornost zoper nalezljive bolezni.

Kaj so vitamini v kemičnem smislu in kako vplivajo, ne vemo mnogo. Toliko je pa že dognano, da so več ali manj občutljivi za vročino in sicer bolj za dolgotrajno kakor pa za visoko vročino. Ako se jedi pogreva, škoduje to vitaminom. Priporoča se torej, da se dodajo jedem, ki so se kuhale več ko eno uro, jestvine, ki so bogate z vitamini, in sicer v obliki sadja, orehov, paradajžnikov ali pa zelene solate.

Soli morajo dovršiti važno nalogo. Kostí in zobje so zgrajeni iz rudninskih snovi; a tudi v stanici in v krvi se morajo nahajati določene soli. Gospodinja naj ne odjemlje umetno hrani soli s tem, da pari zelenjavo in da vlaga meso v mrzko vodo.

Staničnina urejuje delovanje črevesa. Zato naj bi bila živila, ki vsebujejo staničnino, kakor črn kruh, zelenjava, sadje, stalen del vsakdanje hrane. To naj omenimo tako zvane nasladih, kakor kavo, čaj, kakav, alkoholne pijače in najrazličnejše začimbe. Ona le navajajo k teku in s tem pospešujejo prebavo, njihove kalorije pa ne prihajajo v poštev. Tak učinek imajo neštet nasladih le v malih količinah, v večji množini seveda škodujejo zdravju.

Z jedli se pa lahko prenašajo nalezljive bolezni kakor legar, griža itd. V jedeh, ki so se segrele do sto stopenj, se ne nahajajo več živi povzročitelji bolezni. Zato naj se mleko še enkrat na kratko povre, dolgotrajno kuhanje pa škoduje vitaminom.

Jestvine treba tudi primerno hraniti. Hranijo naj se na prostoru, kamor ne morejo ne prah, ne muhe, ki je hladen, suh, najbolje v kakti ledni omari. Sploh pa naj se jestvine ne hranijo predolgo. Posebno ribe se kmalu prično razkrajati tako sirove kakor že pripravljene.

PO BORINSKEM.

Občutljivost

Spisal Ivan Vouk.

Jaz sem strašno občutljiv človek. Ne morem gledati revščine ne revežev. Premehkega srca sem. Preveč usmiljen, rahločuten.

Včeraj sem šel skozi drevored proti domu. Ob zidu je slonela ženska z dvema otrokoma. Enega je držala v naročju, drugi je stal na tleh poleg nje in se splašeno držal njenega krila. Že od daleč sem slišal njen glas:

«Prosim gospod, dajte ubogajme!»

Njene oči so zrlé žalostno upajoče, proseče, dvomeče. Šel sem mimo nje, pa ji nisem nič dal. Prvi, ker našeloma ne dajem miloščine. Reveže podpiraj država, davki so dovolj veliki, draginja še večja, letos je suša... in še tisoč razlogov bi mogel naštet. Drugič pa bi ji jaz daroval kvečjemu davjetico. Kaj pa naj si kupi za dvajsetico? Moral bi ji darovati vsaj liro, da si kupi nekaj mleka ali kruha. Pa recimo, da bi ji dal tudi liro ali morda dve. Z dvema lirama bi si kupila kruha in mleka komaj za enkrat, nato bi morala zopet stradati. Kaj pa jutri? Ali naj ji dam zopet dve liri? Saj nisem milijonar, pa tudi če bi bil, milijonarji so trdosrčni ljudje...

Moram reči, da sem nočjo dobro večerjal, tudi kozarec vina mi je prav dobro teknil. In vendar nekaj mi ni prav. Zdej, ko sem doma in se spravljam k počitku, me preganjajo obupne oči one uboge ženske. Ko sem bil še mlado nje, sem se hotel vrniti, ker se mi je zares zasmilila. Toda kaj hoče z mojo dvajsetico? Nisem se ozrl, toda njene oči so me bodle v hrbet, da sem pospešil korak. Še vedno imam pred seboj njena žalostna otročiča. In te oči, ta otročiča motijo mojo prebavo. Oh, ta moja občutljivost!

Skoraj mi je, kakor da me peče vest, razum pa mi ničesar ne oči. Sam sem skoraj revež. Imam tisočpetsto lir na mesec plače, osemsto dajem za hrano in stanovanje, dve sto je obleka, sto kavarna, dve sto razni stroški, pa mi ostane komaj par stotakov za huda leta. Kako naj se podpiram revež!

Vprašanje o revežih, posebej še o beračih, je silno zamotano. Po mojem mnenju bi morala vzeti država to zadevo v roke in temeljito izrešiti to nadlego. Berači kvartijo estetiko, so v nadlego miroljubnim ljudem, so nekak živ očitek nerovežev in motijo prebavo. Zato naj bi oblastva pod hudo kaznijo prepovedala dajati miloščino. Na ta način bi morali vsi reveži v kratkem poginiti za pomanjka-

njem. Če bi se zdel komu ta ukrep prekrut, naj pomisli, da je dolgotrajno stradanje in umiranje veliko hujše kakor to, kar jaz predlagam. Tista ženska, ki moti danes mojo prebavo, utegne umirati s otrokoma še nekaj let, končno bo morala poginiti. Morda ostaneta za njo otroka, toda tudi njiju čaka prej ali slej žalosten konec. Če bi bili vsi ljudje mojih načel, bi trpela kvečjemu teden dni in vsega bi bilo konec. Sedaj pa vas vprašam, kdo je bolj človekoljuben, jaz, ki predlagam teden dni umiranja, ali oni darovalci, ki podaljšajo to umiranje v neizmeren čas?

Vem, da ne prodrem s tem nazorom. Res, da je z vsakim inem več mojih somišljenikov, toda še vedno je mnogo slabšev, ki se puste voditi od nizkih občutkov. Zakaj, glavna pobuda radodarnosti je končno le strahopetnost. Vsak darovalec ima pri izvrševanju svoje graje vrednega čina skriti misel: «Bog ve, če ne pridem tudi jaz še kdaj v podobem položaj in bom potreboval usmiljenja drugih.» In samo ta strahopetnost, ta sebična misel vzdržuje armado beračev.

Tako. Z razumom sem vse to dokazal, zato ne vem, odkod ta nemir v meni in zakaj? Še vedno me preganja slika one uboge ženske z otročičema? Jutri pojdem po drugi poti, ne maram je več srečati. Morda bi se še preneglil in ji dal dvajsetico, pogazil bi svoja načela, tega pa me Bog obvaruj. Ne maram ivergati svoje samozavesti in svoje ga značaja zaradi beračice. Kaj pa naj napravim z dvajsetico? Več pa bi ji itak ne dal. No, ne. Tako je prav, kakor sem do zdaj delal.

Kako zavidam človeka, ki je trdoga, neusmiljenega srca. Občutljiv človek, kakor sem jaz, ni nikdar srečen.

Pa čim bolj si dokazujem pravilnost svojega načela, tem bolj me nekaj notri grize. Nekaj ni v redu z menoj. Prekleta občutljivost.

Dežela s tisoč prebivalci

Špicbergi, oziroma kakor jim pravijo Norvežani svalbardski otoki, predstavljajo nekako vrata v tečajno območje vsaj za Evropo. Tu je bilo tako za Byrda kakor za Nobila izletišče in tudi novi Zeppelin «I 127» se bo z Svalbarda vzdignil, da poleti čez tečajni ocean. Zadnja veja gorskega zalivskega toka daje tem na skrajnem severu ležečim otokom posebno odlično mesto. Tu bivajo najbolj sečni Evropejci, tisoč po številu, v dolgih tečajnih zimah in v bežnih tečajnih poletjih.

V sredini maja naznani radio, ki pomeni v teh zapuščenih krajih mnogo več kakor pri nas, svalbardskim prebivalcem, da je odplul poštini parnik z norveške luke pri Tromsö-ju in da pluje v smeri proti Svalbardu. Tedaj izvelejo prebivalci Kraljevskega zaliva in Greena Harbourja po sedmih dolgih mesecih brezupne prezimitve svoje sani, vprežejo svoje pse in se odpravijo čez zamrzel fjrde do kake ledene plošče, do katere je priplul parobrod s toli zaželeno pošto. To je prvi velik dogodek novega poletja, ki prinaša polagoma sonce, vsak dan več, dokler slednjič sploh ne zaide. V sredini oktobra pa odpluje zadnji poštini parnik; nato pride led, kajti vreme je že davno privedelo. So le še zadnji ostanki trdega tečajnega poletja, ki jih zadnji parnik s sabo odnaša.

Svalbard je molčeč velikan, ki si ga je hotel človek, ta marljivi palček usunjeti. Green Harbour, sedanji Ankerhaven, in Kraljevi zaliv (Kings bay) sta bila zibelki velikih nad, a sta postala grob tem velikim nadam. Posebno čez prvo inenovano mesto, sedež vlade, so vleče nekaka melanholija in bojazn, vsaj na zunaj, je ena izmed najzgodnejših lastnosti njegovih prebivalcev.

Crna točka visi ob pobočju hribov: vhod v rudnik. Po eni uri mučnega in utrudljivega plezanja čez ostro kamenje se doseže rudnik. Premog je groteskno vprašanje tega okotaka. Jonas Poole, ki ga je odkril najprej v Kings bay-u, je vzkliknil: they burn very well (dobro gorijo). To je bilo l. 1610. Premog s Svalbarda v resnici ni slab. Toda pri sedanjih cenah in pri hudi tekmi se izplača uporaba samo doma, nikakor pa ne za izvoz; celo na Norveškem tekmuje angleški premog uspešno z domačim premogom. Milijoni so se bili naložili v najrazličnejša rudarska podjetja in milijoni so bili izgubljeni. Številni hodniki in rovi stojijo zapuščeni in se uporabljajo v druge namene. Vseposvoda zadeva obiskovalce na male četverkotne lesene tablice, ki naznanjajo, da je dotični svet bil last gospoda X oziroma Y. Že pred davnim časom, ko se je razglašilo bogastvo s premogom na Svalbardu po svetu, ko so prihajali pustolovci z vsega sveta na ta otok, ki ni imel še nobenega gospodarja, obišeli so v rovi lesene tablice s svojim prirčkom, ki naj bi naznanjale lastninsko pravico. Te tablice, ki so hranile v sebi toliko nad in ukov, so postale onim, ki so jih bili obišli, nagrobne tablice.

Tisoč ljudi živi na Svalbardu, raztreseni so po sedmih grofovinah na zapadni obali, kjer omogoča edino le gorki zalivski otok človeške naselbine. Kaj delajo ti prebivalci, s čim se bavijo? Še se ko-

plje premog za domačo uporabo in za parnike, ki jim je slučajno zmanjkal premog, nekateri se bavijo z lovom na kite, ki se kolikor toliko še vedno izplača. Poleg rudarjev in ribičev so pa tam gori še lovci — vseh skupaj nekaj tucatov — ki jim je kožuovina edini vir dohodkov. S tem je pa tudi vose iztrpano. Pravo življenje prinesejo komaj poleti tečajne ekspedicije.

Tečajni kraji, dežela severne svetlobe in polnočnega solca, imajo do mnogih ljudi magično privlačno silo. [Prezimitve, trajajoča tudi več let, ni več tako grozna kakor je bila v prejšnjih letih. Večje naselbine imajo, čeprav štejejo le malo prebivalcev, električno razsvetljavo, radio in brzojav. S hrano se založijo jeseni v obilni meri; hiše so nizke, dobro zidane in radi premože, ki se koplje na otoku, tudi zakurjene. Toda sedeti dan za dnem, mesec za mesecem le pri umetni svetlobi, gre na živce; zato tudi ni čuda, da se Svalbardu v maju, ko se polagoma zori in daní in ko je nastopila v Evropi že davno najlepša pomlad, oddahnejo, ko jim naznaní radio, da je odplul proti njihovi zapuščeni domovini poštini parnik iz Tromsö-ja.

Rudniki kalija

Kalj je precej razširjen element v zemeljski skorji. Njegove soli se nahajajo v mnogih kamnih. Toda odstotek kaljevih soli ni povsod tako velik, da bi dovoljeval črpanje teh soli potom industrijskih metod. Torej sledi, da je le v nekaterih ležiščih toliko te rude, da se lahko ustvari te vrste industrija.

Danes dobivamo skoro vse kalijeve soli iz staljskih rudnikov v Nemčiji, galških in končno alžaskih. Po malem so te soli začeli pridobivati v preteklem letu v državi Utah in Texas v Ameriki. Nekaj žil so odkrili tudi v italijanski koloniji Eritreji.

Čist kalij ima malo praktičnih uporab. Toda nekatere njegove soli, kakor je klorovec, imajo veliko trgovsko važnost, ker so potrebne v kmetijstvu za gnojenje. Tukaj je torej vzrok, da se je ta industrija tako razširila.

Po zatrdilu geologov so se rudniki kaljevih soli stvorili radi naravnega izhlapevanja vode starodavnih morij. Ta domneva je podkrepljena po pristnosti pomembnih ležišč kamene soli, ki so med žilami kaljevih soli. Na splošno nahajamo maso silvita in karnelita, torej dveh mineralov, iz katerih dobimo kalijev klorovec, v globlji pet sto metrov pod zemeljsko površino. Torej so naprava vodnega jarka in sondacijska dela zelo težavna in dolgotrajna. Kakor hitro se pride do ležišča, se začne z delom v predorih z bati na zračni pritisk ali z električnimi vrtili. Prednost prvih je ta, da so bolj uporabljivi, ker tehtajo malo več ko 10 kg in uporabijo približno 130 litrov zračnega pritiska petih atmosfer vsako minuto. Z električnimi vrtili je delo hitrejšo in se z njimi izkopa dvakrat več rude kakor s prevratnimi bati.

Izkopano rudo dobimo na dan s pomočjo vozčikov na dvigalih. Potem peljejo to rudo v stroj, ki jo zmelje v prah. Ta prah je potem že pripraven za prodajo kot umetno gnojilo. Del te rude izčisti in kot taka služi za napravo kovinskih kalija, ali karbonatnega kalija, ali razjedljivega kalija. Čistina dela so dolga in stanejo mnogo denarja. Kajti treba je raztopiti precediti in kristalizirati kalijski klorovec. To pa zahteva dosti časa, delavcev in kuriva.

Grobo rudo, ki jo uporabljamo kakor gnojilo, potresemo po zemljišču. Dež jo raztopi in zabije v zemljo, kjer jo vsrkajo korenine rastlin, ki sedaj rastejo bolj močno ter dajo več sadu.

Izkopani mineral peljejo z vozčki v tovarne kalija, ki ga potem spremenijo v pravi kalij in ga oddajajo tvornicam mila. Del čistega kalija nadalje spremenijo v kalijev klorat, ki je glavna sestavina nekaterih eksplozivov, ki so v rabi posebno pri izstreljanju topovskih krogel in slednjim za uporabo min.

Kulturni vestnik

Psihologija Puškinovega ustvarjanja.
Znani pisatelj in publicist Modest Hofmann je spisal o Puškinu novo knjigo pod naslovom «Psihologija Puškinovega ustvarjanja».
Knjiga obsega nad 200 strani in je izšla v Parizu v ruskem jeziku. Knjiga je nekaj dodatke k Puškinovemu življenjepisju istega pisatelja, ki je izšel že pred šestimi leti v Leningridu. Nekaj poglavij tega dela je bilo svojčas že priobčenih v reviji Le Monde Slave.

ŠIRITE

„Naš glas“

Mesečno družinsko revijo!

Naročnina za celo leto 15 L

Naslov:

Trieste, Casella postale 348

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrirana zadruga s omejo poročilom

uraduje v lastni hiši

Via Torre bianca 19, I.

Telefon št. 25-67.

Sprejema navadne hranil. vloge na knjižice, vloge na tek. račun in vloge na čekovni promet in jih obrestuje

po 4%

Večje in stalne vloge po dogovoru. Sprejema «DINARJE» na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru. Davek od vlog plačuje zavod sam. - Davek posojila na vknjižice, menice, zastave in osebne kredite. - Obrestna mera po dogovoru.

Na razpolago varnostne celice (sate)

Uradne ure za stranke od 8.30 do 15.30 in od 16 do 18.

Ob nedeljah je urad zaprt.

Automobilska proga

Trst-Lokev-Divača-Senožeče

PODJETJE BRUNELLI

Odhodi s trga Oberdan.

Vozni red od 15. junija do 30. septembra.

Delavnik:

Odhodi iz Trsta: 12. in 17.30.

Dohodi v Senožeče: 13.30 in 19.

Odhodi iz Senožeče: 7. zjutraj in 18.30 zvečer.

Nedelja:

Odhodi iz Trsta: 7.30, 14.30 in 16.

Dohodi v Senožeče: 9., 16. in 17.30.

Odhodi iz Senožeče: 7., 18.30 in 18.35.

Listki za tja in nazaj: Trst-Divača in nazaj L 13.—, Trst-Senožeče in nazaj L 16.—

Automobilska proga

Ghiozza-Villa Revoltella-Cacciatore

Vsako nedeljo in priznan praznik od 15.30 do 20.30 neprenehoma.

Navadna vožnja L 3.— s povratkom L 5.—

Odhodi in prihodi vlakov

Trst - Tržič - Portogruaro - Benetke

(Južni kolodvor)

Odhodi: 0.30 (m), 5.— (o), 6.05 (b), 8.25 (l), 8.35 (o), 10.20 (b), 15.— (b), 15.10 (o), 17.— (b), 18.20 (b), 18.30 (o), 20.15 (b), 21.50 (b).

Prihodi: 5.— (o), 7.42 (o), 10.55 (o), 9.55 (b), 11.25 (l), 12.20 (b), 14.15 (b), 17.25 (o), 18.08 (b), 19.44 (l), 21.45 (b), 0.40 (b).

Trst-Buje-Poreč

(Državni kolodvor)

Odhodi: 5.— (o), 9.45 (m), 13.55 (m), 18.25 (m).

Prihodi: 7.50 (m), 12.— (o), 18.20 (m), 21.16 (m).

Trst-Herpele-Pula

(Državni kolodvor)

Odhodi: 5.35 (o), 8.15 (b*), 12.10 (m), 12.45 (b**), 15.30 (b*), 19.— (o).

Prihodi: 7.40 (m), 9.42 (o), 14.10 (b*), 16.36 (b**), 19.30 (b*), 21.08 (o).

*) Vozi samo od 1. 7. do 30. 9.

**) Vozi samo od 15. 5. do 30. 6. in od 1. 10. dalje.

Trst - Divača - Št. Peter - Postojna

(Južni kolodvor)

Odhodi: 1.— (b), 5.10 (o), 7.30 (b), 9.05 (o), 12.— (o), 14.40 (b), 18.— (o), 19.05 (b), 20.05 (l), 20.30 (b).

Prihodi: 4.— (b), 7.05 (o), 8.05 (l), 9.05 (b), 9.41 (b), 11